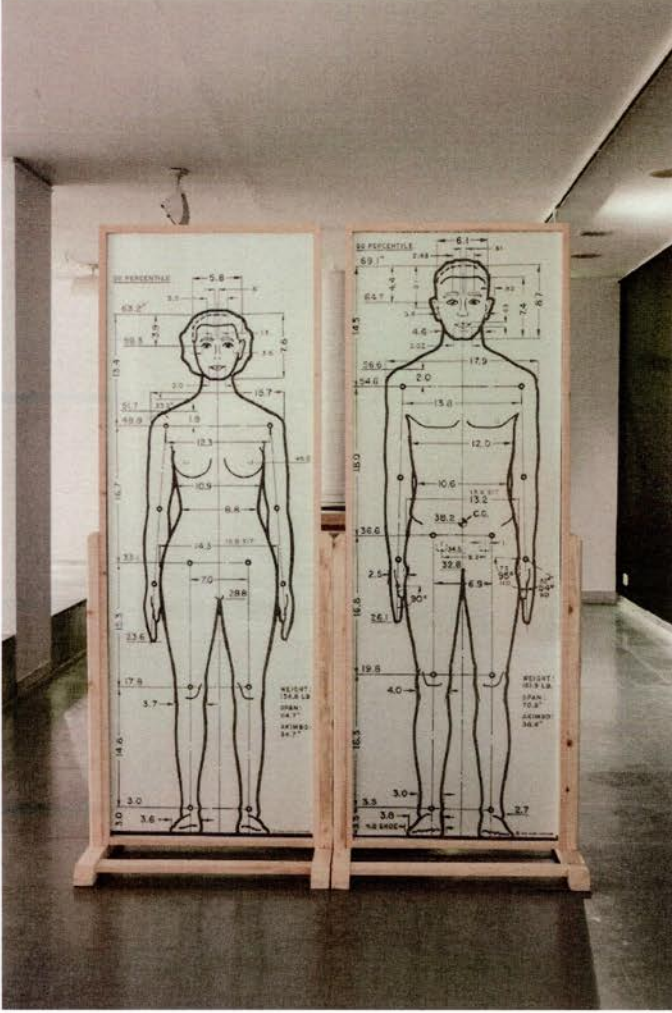

Serhat Kiraz ile "Analemma" Üzerine

SANATONLINE

Röportaj: Özgenur Geriş

Serhat Kiraz'ın Milli Reasürans Sanat Galerisi'nde 4 Kasım'a kadar devam eden "Analemma" isimli kişisel sergisinin yola çıkış hikayesi ve altında yatan fikirler üzerine sanatçı ile sohbet ettik. Röportaja geçmeden önce Serhat Kiraz'ın Süreyya Evren ve Evrim Altuğ ile yapacağı söyleşinin 28 Ekim Cumartesi günü saat 14.00'da Milli Reasürans Sanat Galerisi'nde gerçekleşeceğini de hatırlatmak isteriz.

Bu sergide ortaya çıkan kendi analemmanızı nasıl tanımlarsınız?

Benim analemmam bu sergide, sergi süresince izlenebilir.

Sanatla uğraşırken aynı zamanda ödüllendiriliyordum.

Sanatçı olmaya ilkokulda karar verdiğinizi söylemişsiniz. Bu hikayeyi bizimle paylaşır mısınız?

TED Ankara Koleji'nde ilkokulu okurken sınıf öğretmenimiz Rezzan Güniz yaptığım defterleri okulun kurucusu olan ve aynı zamanda rehberlik bölümünü kuran Cezmi Berklin Bey'e göstermiş. Cezmi Bey felçli olduğu için beni sıklıkla odasına çağırır, resim yaptırır ve yaptığım resimleri odasının duvarına asarak kendisini ziyarete gelenlere gösterirdi ve beni torunu olarak tanıstırırdı. Bu beni çok gururlandırılıyordu. Sürekli "Benim torunum ressam olacak" derdi. Evde de annem resim yaptığım zamanlar çok uslu olduğumu farketdiğinden bana evde ufak çapta bir atölye hazırlamıştı. Babam da devamlı kitaplar ve resim malzemeleri alıyordu. Bu Akademi'yi bitirene kadar devam etti. Sanat konusunda neye ilgi duysam eve kolilerle o konuda kitaplar gelirdi. Yurt dışına gittiğinde çok güzel plaklar getirirdi. Kısacası sanatla uğraşırken aynı zamanda ödüllendiriliyordum.

Sergiyi inşaat fikri üzerinden tasarlayarak izleyiciye nasıl bir düşünce süreci yaratmak istediniz?

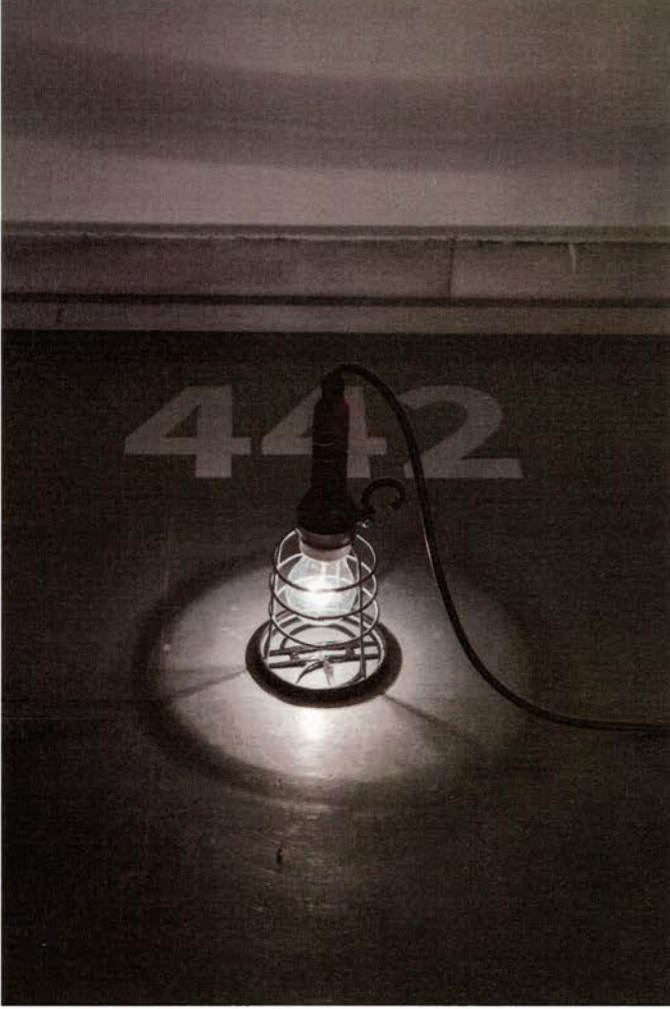
İnsan düşünüsünün inşası üstüne tasarladım. Birinci kısım zamanı simgeleyen, sanki bugün başlayıp geleceğe giden bir bölüm; ikinci ise bugünü oluşturan geçmiş düşünüy ürünlerinin sunulduğu masa. Üçüncü ise geçmişi anlamak ve anladığımı iletmek için yaptığım çalışmaları içeren oda.

Genel olarak insanlar sanat ile bilimi farklı görse de birbiriyle bağlantılı iki ayrı disiplin. Bilim nesnesini açıklarken; sanat nesnesini yorumlar. Çalışmalarınıza ve söylemlerimize baktığımız zaman bilimden yararlanıyorsunuz. Sizce bilim ile sanat arasındaki ilişki nedir?

Bence ikisi farklı ve ayrı şeyler değil. Ayrı olduklarının düşünülmesi eğitim sisteminden ve algılamamızın yönlendirilmesinden kaynaklanıyor. Bunu da zincir sistemi olarak adlandırabiliriz. Zincirin her bir halkasına bir anlam yüklersek, mesela, tarih diyelim, sanat diyelim, ikisini birleştiren sanat tarihi halkasını oluşturuyoruz. Aynı durum felsefe ve sanat felsefesi için de geçerli. Dolayısıyla birbirinden habersiz, kendi içine kapanık birçok 'disiplin' adını verdikleri uzmanlık alanı yaratılabilir. Bunlar kendi içindeki ard zamanlara baktıklarından eş zamanı da kavrayamazlar. Dolayısıyla, geçmişi bugünkü uzlaşımınla anlatmaya çalışırlar. Oysa ben geçmişin bu günkü uzlaşımınla anlatılamayacağına inanıyorum. Onun için eş zamanlı projeksiyonlar yapmak gerekir diye düşünüyorum. Bunu yapabildiğinizde sanat ve bilimin çok yakın ilişki içinde olduğu görülebilir.

Çalışmalarınızda bilimsel argümanlardan yararlanıyorsunuz. Eserleriniz için bir nevi "pseudo documentary" diyebilir miyiz?

Evet çalışmalarımnda bilimsel değil de, bilimin argümanlarından yararlanıyorum. Eser kelimesine gelince; benim yaptığım bana göre sadece bir çalışma; henüz bir eser olduğunu zannetmiyorum. Onun için henüz eser olarak yorumlanmasını önermem. 'Pseudo'nun ne olduğunu bilmiyordum. Sözlüğe bakıp araştırdım. Yaptığım alışık olduğumuz anlamda bir dökümanter değil. Geçmiş düşünüyü vurguluyor ve düşünenler tarafından olduğu gibi orada duruyorlar. Ben yorumlamıyorum, tam tersine izleyicinin

kendisinin farklı yorumlara ulaşmasını öneriyorum. Aynı zamanda geçmişle gelecek arasında bir köprü vazifesi görebilirler.

Günümüzde yapılan eleştirilerden biri de sanatın felsefenin içine hapsolması. Siz de felsefe ile yakından ilgilisiniz. Yapılan bu eleştirileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hatırladığım kadarıyla Wittgenstein derslerinden birinde öğrencilerine şöyle bir olay anlatıyor: “Eğer bir odadaysanız, kapı kapalıysa ve dışarı doğru açılıyorsa, siz ise sürekli kapıyı içeri doğru çekmeye çalışıyorsanız ve dışarı doğru itmek aklınıza gelmiyorsa, kapıyı kilitli zannedip o odada hapis kaldınız demektir” der.

Felsefe sadece söze ve yazıya dönüştürülerek anlatılabilen (iletilebilen) midir? Bu soruyu felsefe-mantık, felsefe-geometri, felsefe-matematik, felsefe-bilim ilişkisi olarak sorabilir miyiz?

Sorunlardan çok sorular üstünde duruyorum. Sorusu sorulabilir olanın cevabının da olabileceğine inanıyorum.

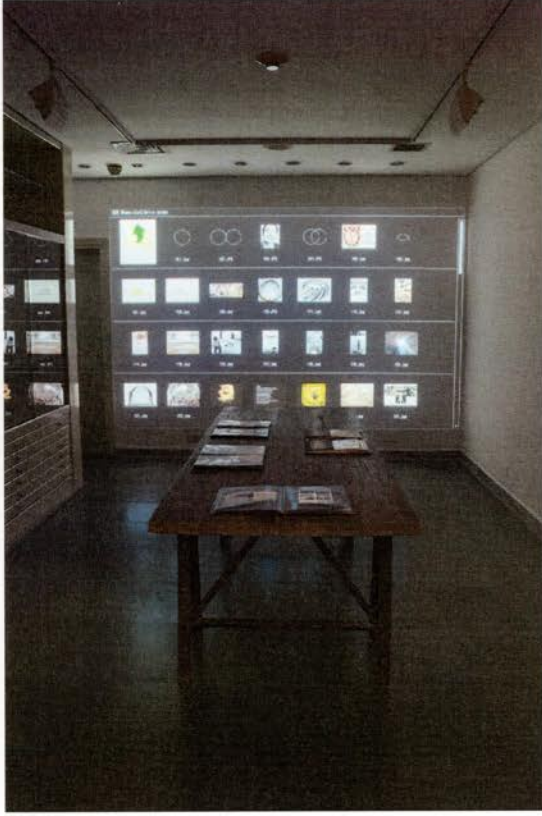

Sanatçı kimliğiniz dışında akademisyen olarak da tanınıyorsunuz. Bir şeyleri sorguluyorsunuz ve sorguladığınız şeyleri birilerine aktarmak aslında sorgulanana dogmatikleştirmez mi?

Düşündüklerimden çok bildiklerimi aktarmaya çalışıyorum. Aslında aktarmıyorum da belki, yol göstermeye çalışıyorum. Olan, olmuş olan şeylere onların da bakmasını öneriyorum. Bir şey biliyorlarsa, daha başka şeylerin de olabileceğini öneriyorum. Araştırmalarını sağlıyorum. Sorunlardan çok sorular üstünde duruyorum. Sorusu sorulabilir olanın cevabının da olabileceğine inanıyorum. Sorusu sorulamayanlara

görsel, işitsel, dilsel, vs. bileşkeleri sonucunda ulaşılabilir diye düşünüyorum. Değişkenleri bulmak için değişmezlerin de var olduğunu kabul etmek gerekir. Mesela sergide hazırladığım şakül-su terazisi-pusulula; platonik çok yüzlüler. Değişmezler. Bu yüzden kullanıyorum.

Bir eserin ya da nesnenin sanat olmasını sağlayan kriter; üreticisinin isminin önünde sanatçı yazması mı, nesnenin sanat mekanına girmesi mi, bazı kanaat önderlerinin onu sanat olarak lanse etmesi mi?

Soru olarak sorduğunuz kriterler doğrudur. Onların sanat gibi görülmesini sağlar. Ancak onların sanat olabileceği anlamına gelmez. Bence bir eserin ya da nesnenin sanat olabilmesini sağlayan geçmiş düşünüyü ile olan hesabıdır. Bu sadece sanat için değil, herşey, bilim, felsefe için de geçerlidir diye düşünüyorum.

Kavramsal sanatın önemli aktörlerinden biri olan küratör mü kavramsal sanatı doğurmuştur yoksa kavramsal sanat mı küratörü doğurmuştur?

Öncelikle küratörü kavramsal sanatın veya sanatın önemli aktörlerinden biri olarak saymıyorum. Sanat eleştirmenini ve tarihçisini de. Onlar anlatırlar. Sanatın eleştirisi sanatın içindedir. Onun için de sürekli değişir. Sanatçı değiştirence diğerleri bunu ancak tespit edebilirler. "Bir nesnenin sanat olmasını sağlayan kriter nedir?" diye sormuştunuz. Demek ki sanatçı nesnelere kullanıyor. O halde şöyle bir soru sorayım: Küratör mü sanatçıları nesne olarak kullanıyor? İsterseniz küratörlüğe soyunanlara bunu sorun bakalım ne diyecekler veya nesneliği kabullenenlere, nasıl sanatçı olacaklar. Bazı küratörler geçmiş sanat ve düşünüsünü biraraya getirerek çok güzel sergiler yapıyorlar. Bu söylediklerim onlar için geçerli değildir.

Bana göre sanat da tarih gibi olup bittiği zaman okunabilir. Tespit olarak Kavramsal Sanat adı konmuş olabilir, tıpkı Empresyonizm (İzlenimcilik) veya Ekspresyonizm (Dışavurumculuk) gibi.

Belki de birşeyi ifade etmenin en iyi yolunu bulmak onun sanat olarak olarak adlandırılmasını sağlıyor.

Günümüzde eserlerin yanında uzun açıklayıcı metinler yer alıyor ve bu da izleyiciye düşünme payı bırakmıyor. Sizce kavramsal sanat neden bir şeyleri açıklama gereği duyuyor?

Rivayete göre Beethoven Ayışığı Sonatı'nı besteledikten sonra seçkin bir davetli grubuna çalar. Konser bitince yanına birisi yaklaşarak sanat eleştirmeni ve yazar olduğunu söyler. "Üstadım çok güzel bir eser bestelemiştiniz, ne anlatmak istediğinizi anlatır mısınız?" diye sorar. Beethoven, "Siz bekleyin, davetliler gittikten sonra görüşürüz" der. Davetliler gittikten sonra piyanonun başına oturur, tekrar çalar.

Bence sanat, sanatın kendisinden anlaşılır ve öğrenilir. Bu da ezoterik bir eğitim gerektirir.

Kavramsal yerine ufak bir değişiklikle 'kavra-masal' desek anlatılanlar daha makul olabilir. Sanat, tarihi boyunca bir şeyler anlatmıştır veya içinde gizleyerek bugüne ulaşmasını sağladığı çok ayrıntı vardır. Sözselsel olarak anlatılmayana anlatmak için görsel olarak anlatma ihtiyacı oluşmuştur. Benim görüşüm; birşey sözle anlatılıyorsa, sözle, anlatılamıyorsa başka yöntemlerle anlatılmalı. Belki de birşeyi ifade etmenin en iyi yolunu bulmak onun sanat olarak olarak adlandırılmasını sağlıyor. Kavramsal sanat ayrıca birşeyleri değil de öncelikle sanat kavramını açıklamak üstüne yapılan çalışmalardır. Bunu yaparken oluşturduğu yöntemler eski gelenekselci masalcıların çağdaş görülebilmek için piyasaya yeniden sürümü için kullanılarak suyu bulandırıyorlar. Suyu durulaştırmak için olması düşünülen yöntemler suyun bulanmasına neden olabilir.